

# Les polítiques d'ocupació

Lluís Franco i Sala (coordinador)

Joan Antoni Alujas Ruiz

Olga Campmany i Casas

M. Mercè Jou i Torras

PID\_00211443

Material docent de la UOC

**Lluís Franco i Sala**

Llicenciat en Ciències Econòmiques, Empresariales i Dret per la Universitat de Barcelona, i doctor en Ciències Econòmiques i Empresariales amb la qualificació *cum laude* per la Universitat de Barcelona. Professor titular d'Economia aplicada a la Universitat de Barcelona. Ha estat director general de Règim Econòmic de la Seguretat Social del Departament d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya (1996-1999), conseller de Treball de la Generalitat de Catalunya (1999-2002), i president del Tribunal Català de Defensa de la Competència (2003-2009) i director de l'Agència Tributària de Catalunya (2011-2014). És autor de diverses publicacions, entre altres temes, sobre política econòmica i economia de medi ambient.

**Joan Antoni Alujas Ruiz**

Doctor en Ciències Econòmiques i Empresariales per la Universitat de Barcelona. Professor del Departament de Política Econòmica i Estructura Econòmica Mundial de la Universitat de Barcelona. En l'àmbit docent, ha estat vinculat a l'economia del treball i a les polítiques d'ocupació en l'ensenyament de relacions laborals i per altra banda, a la política econòmica en els ensenyaments d'ADE i d'Economia. Quant a la recerca, la seva línia es centra en les polítiques actives d'ocupació i en els serveis públics d'ocupació. Ha publicat més de 20 articles i alguns llibres i capítols de llibres. També ha participat en l'elaboració del Pla d'Ocupació de Catalunya 2006-2008 i en diversos projectes de recerca finançats pel Ministeri d'Educació i Ciència i per la UB.

**Olga Campmany i Casas**

Llicenciada en Dret per la Universitat de Barcelona, màster en Formació de formadors per la Universitat Politècnica de Catalunya i titulada com a gestora administrativa. Subdirectora general de Formació Professional Ocupacional (2000-2003), membre del Consell Català de Formació Professional durant la redacció del I Pla general d'FP a Catalunya. Directora de l'Institut de Promoció i Formació de Cooperatives (2003-2004). Del 2004 al 2010 va assumir la Secretaria del Consorci per a la Formació Contínua i la mateixa direcció de l'organisme el 2011. Cap de gabinet de la vicepresidenta del Govern (2012) i directora del Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya (2013). Actualment és la directora del SOC.

**M. Mercè Jou i Torras**

Llicenciada en Ciències Econòmiques i Empresariales per la UB. Subdirectora general del Gabinet Tècnic del Departament de Treball (1999-2008). Membre del Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya (2002-2004). Avaluadora externa de l'Agència per la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya i membre del Club de Conjuntura del Col·legi d'Economistes de Catalunya. Actualment és diputada al Parlament de Catalunya. Ha publicat diversos articles sobre diferents aspectes del mercat de treball en revistes com *Revista Econòmica de Banca Catalana*, *Nota d'Economia* del Departament d'Economia i Finances, *Informes y Estudios* del Ministeri de Treball i Afers Socials, i *Conjuntura Laboral* del Departament de Treball, Indústria, Comerç i Turisme.

Segona edició: setembre 2014

© Lluís Franco i Sala, Joan Antoni Alujas Ruiz, Olga Campmany i Casas, M. Mercè Jou i Torras

Tots els drets reservats

© d'aquesta edició, FUOC, 2014

Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona

Disseny: Manel Andreu

Realització editorial: Oberta UOC Publishing, SL

Dipòsit legal: B-19.315-2014



Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada (BY-NC-ND) v.3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que en citeu l'autor i la font (FUOC. Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya), no en feu un ús comercial i no en feu obra derivada. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

## Introducció

Al llarg del segle XX, la major part dels països desenvolupats han experimentat canvis notables en els seus mercats de treball. Els reptes de la desocupació i els canvis en la composició de l'oferta i la demanda de treball estan darrere els fonaments de les diferents polítiques d'ocupació que han practicat les administracions públiques. Aquests canvis s'han intensificat amb una sèrie de fenòmens com la participació més gran de la dona en el mercat de treball, l'augment de la qualificació mitjana dels treballadors, la irrupció de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC), l'envelliment de la població i la creixent rellevància que pren la immigració en la dinamització de l'oferta de treball. En aquest context és obvi que les polítiques d'ocupació tenen un paper cada vegada més important dins del conjunt de la política econòmica practcada arreu. Una prova de l'augment de consideració de les polítiques d'ocupació en els països de la Unió Europea és el procés de coordinació, iniciat amb la inclusió d'un capítol social en el Tractat d'Amsterdam i impulsat pel Consell de Govern de la Unió Europea, reunit a Luxemburg el novembre de 1997. Tenint en compte aquesta creixent rellevància de les polítiques d'ocupació, farem un repàs de les diferents consideracions teòriques i pràctiques sobre aquest tema.

Partint del que ens diu la teoria econòmica, es tractarà la relació entre política econòmica i ocupació, per tal de desenvolupar posteriorment les diferents teories entorn de l'equilibri (o desequilibri) en el mercat de treball. En aquest sentit es parlarà dels diferents tipus de polítiques d'ocupació –d'ordenació, finalistes i específiques–, i també dels seus objectius –es farà referència bàsicament a l'assoliment de la plena ocupació, però també a l'estabilitat de preus, l'equilibri en la balança de pagaments i el desenvolupament econòmic. És interessant en aquest punt debatre entorn de com s'han de formular aquestes polítiques per a afrontar el problema de l'atur com també els seus efectes socioeconòmics. Aquesta preocupació per la creació d'ocupació i el descens de les taxes d'atur i la seva concreció als països de la Unió Europea seran els següents temes rellevants que es tractaran, tenint en compte el desenvolupament al llarg del temps de l'estratègia europea per a l'ocupació (EEO) impulsada per les autoritats europees i la corresponsabilitat que han d'assumir les empreses en l'assoliment dels seus reptes.

És en aquest punt on es desenvolupen els continguts referents als dos tipus de polítiques d'ocupació que es practiquen en l'actualitat: les polítiques actives i les polítiques passives. En relació amb les polítiques actives d'ocupació, agrupen el conjunt dels programes i mesures d'orientació, ocupació i formació que tenen per objecte, d'una banda, millorar les possibilitats d'inserció dels desocupats en el mercat de treball i, de l'altra, adaptar la formació i la requalificació professional dels treballadors. Aquest tipus de política es considera actualment com el principal instrument que posseeixen les administracions

en la seva lluita contra l'atur. Pel que fa a les polítiques passives, agruparien les mesures que tenen per objecte assegurar un cert nivell d'ingressos per a les persones en situació de desocupació. Es parlarà de la tendència actual a actuar de manera que les polítiques passives es mantinguin en els casos d'especial necessitat social i alhora s'incrementin les mesures actives de recerca d'ocupació, per tal que els treballadors desocupats trobin feina de la manera més ràpida possible. S'analitzarà a continuació el rol de la formació al llarg de la vida entesa com un aprenentatge permanent, centrant especialment l'atenció en la formació de les etapes prelaboral i laboral de les persones i la seva incidència en el mercat de treball, i finalment es tindran en compte els problemes en la mesura de l'ocupació i la desocupació a partir dels avantatges i inconvenients de les diferents fonts estadístiques que ofereixen aquesta informació, les necessitats existents en aquest sentit i l'adaptació d'aquestes estadístiques a la realitat dels fenòmens que pretenen mesurar.

## Objectius

- 1.** Contextualitzar les polítiques d'ocupació en l'àmbit de la teoria i la política econòmica.
- 2.** Conèixer els principals objectius i instruments de les polítiques d'ocupació.
- 3.** Definir les principals aportacions teòriques a l'explicació dels desequilibris del mercat de treball.
- 4.** Analitzar quines son les principals estratègies d'ocupació impulsades per la Unió Europea.
- 5.** Definir les dues tipologies de polítiques d'ocupació bàsiques: actives i passives.
- 6.** Comprendre el rol de les polítiques actives d'ocupació en la resolució dels desequilibris del mercat de treball.
- 7.** Analitzar els diferents nivells existents de protecció i assistència als desocupats.
- 8.** Saber com fer compatibles les diferents tipologies de polítiques d'ocupació.
- 9.** Comprendre el rol de la formació continuada i la formació al llarg de tota la vida laboral dins les polítiques actives d'ocupació.
- 10.** Detectar els possibles problemes en la mesura de l'ocupació i l'atur.

## Continguts

### Mòdul didàctic 1

#### **Les polítiques d'ocupació**

Lluís Franco i Sala

1. Política econòmica i ocupació
2. Polítiques d'ocupació
3. Teories sobre els desequilibris del mercat de treball

### Mòdul didàctic 2

#### **L'estratègia europea per a l'ocupació**

Joan Antoni Alujas Ruiz i M. Mercè Jou i Torras

1. Els inicis de l'EEO
2. La cimera de Luxemburg
3. La cimera de Lisboa
4. L'Estratègia Europea d'Ocupació actual: Europa 2020
5. Els programes nacionals de reforma
6. L'avaluació dels programes nacionals de reforma
7. Responsabilitat social de les empreses
8. L'Agenda Social Europea

### Mòdul didàctic 3

#### **Polítiques actives d'ocupació**

Joan Antoni Alujas Ruiz, Olga Campmany i Casas, M. Mercè Jou i Torras i Lluís Franco i Sala

1. Les polítiques actives d'ocupació
2. Línies d'intervenció de les polítiques actives d'ocupació
3. La formació al llarg de la vida

### Mòdul didàctic 4

#### **Polítiques passives d'ocupació**

Olga Campmany i Casas i Lluís Franco i Sala

1. Les polítiques passives d'ocupació
2. La protecció per atur
3. Subsidi d'atur
4. Programes que combinen mesures de protecció per desocupació i mesures actives

### Mòdul didàctic 5

#### **Mesures de l'ocupació i la desocupació**

Lluís Franco i Sala i M. Mercè Jou i Torras

1. L'EPA
2. L'afiliació a la Seguretat Social
3. L'atur registrat
4. L'enquesta sobre les forces de treball (EFT) i les sèries mensuals d'atur

5. Serveis públics d'ocupació, necessitats d'informació i taxa homogènia d'atur registrat

